

Drie jaar na de Stikstoffuik: de politiek heeft niets bereikt, en met het kabinet-Jetten begint de hele ellende weer van voren af aan

Posted on 7 februari 2026 by Arnout Jaspers

De aanstaande bordes-foto van het minderheidskabinet-Jetten zal bijna exact samenvallen met het driejarig jubileum van *De Stikstoffuik*, het boek dat eind februari 2023 met een donderklap het heersende narratief over de Nederlandse stikstofcrisis onder vuur nam.

We zijn nu drie jaar en twee kabinetten verder, en ik heb sindsdien nog een stuk of twintig columns aan de stikstofproblematiek gewijd. Welke vooruitgang is er sindsdien op dit hoofdpijndossier geboekt, en gaat het minderheidskabinet hier echt mee 'Aan de slag'?

Spoiler: de politiek heeft in drie jaar NIETS bereikt. Door een serie rechterlijke uitspraken is de situatie sindsdien zelfs nog erger geworden.

Het kabinet-Schoof viel voordat landbouwminister Femke Wiersma haar op zich nuttige plannen kon uitvoeren, mede door sabotage van coalitiepartner VVD. En nu Jetten het ministerie van Landbouw heeft kunnen claimen voor D66, stevenen we af op *groundhog day*: waar het kabinet Rutte IV in 2023 op vastliep begint gewoon weer opnieuw.

Het is voor een normaal mens niet meer te volgen; daarom hieronder een puntsgewijs, chronologisch overzicht van de zevenjarige stikstofplaag die de Nederlandse politiek zelf over zich afgeroepen heeft.

Wat vooraf ging

Volgens de EU Vogel- en Habitatrichtlijn moeten lidstaten werken aan een 'goede staat van instandhouding' van de door hen zelf aangemelde Natura2000-gebieden. Nederlandse ecologen selecteren rond de eeuwwisseling honderdzestig, deels piepkleine, gebiedjes met vooral uiterst stikstofgevoelige, relatief soortenarme natuur (heide, hoogveen) als Natura2000-gebied, en sturen die lijst naar Brussel. Daar zitten we, formeel, voor de eeuwigheid aan vast.

Het heersende narratief.

Als enige EU-lidstaat besluit Nederland om 'staat van instandhouding' vrijwel uitsluitend op te hangen aan hoeveel stikstof er op een Natura2000-gebied neerslaat. Al in 2008 en 2009 waarschuwen commissies van experts dat dit een heilloze weg is.

Op meer dan honderd Natura2000-gebieden wordt de Kritische Depositiewaarde (KDW) fors overschreden, de theoretische grens waarboven nadelige invloed van stikstof op de staat van instandhouding 'niet op voorhand kan worden uitgesloten'. Dus 'staat onze natuur op omvallen' en moeten 'de stikstofdoelen' gehaald worden: 40 procent van de Natura-2000 gebieden onder de KDW in 2025 (is al mislukt), 50 procent in 2030, 74 procent in 2035.

29 mei 2019: Het PAS-vonnis.

Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) was een gecompliceerd, bureaucratisch systeem om 'stikstofruimte' te creëren, dat wil zeggen de mogelijkheid voor nieuwe activiteiten om meer stikstofdepositie te veroorzaken. Formeel werd dit

gecompenseerd door een toekomstige, geleidelijke reductie van de depositie door autonome ontwikkelingen in economie en landbouw, en door specifiek stikstofbeleid.

Ook gold een ondergrens van 1 mol (14 gram) stikstof per hectare per jaar als de minimale hoeveelheid stikstofdepositie die het almachtige rekenmodel Aerius nog zinvol kan toerekenen aan een individueel bedrijf. Nog minder is pure rekenruis, dus bedrijven (veelal boerderijen) die lager uitkomen, hebben geen natuurvergunning nodig. Dit zijn de zogeheten PAS-melders.

De Raad van State, op instigatie van milieuactivist Johan Vollenbroek, verwerpt op 29 mei 2019 deze systematiek van 'stikstofruimte op krediet' en verbiedt in feite elke nieuwe activiteit, zoals het bouwen van woningen, die meer dan 0,07 gram (het beruchte vogelpoepje) aan stikstofdepositie veroorzaakt. Daardoor worden de duizenden PAS-melders met terugwerkende kracht illegaal verklaard.

In november 2019 verklaart premier Mark Rutte het PAS-vonnis tot 'een crisis met een omvang die ik als premier nog niet eerder heb meegemaakt'. Twee maanden later bereikt de corona-pandemie Nederland.....

November 2022: De Bouw- en Sloopvrijstelling sneuvelt.

Pas als de corona-lockdowns eindelijk voorbij zijn, komt de stikstof-lockdown weer op de agenda. In een poging enig bewegingsruimte in de stikstoffuik terug te brengen, heeft het kabinet in april 2021 een wetswijziging doorgevoerd: de Bouw- en Sloopvrijstelling.

Eventuele schade door stikstof aan de natuur gaat over jarenlange, structurele overschrijding van de KDW. Als een stal gesloopt moet worden, of een nieuwe woonwijk gebouwd, veroorzaakt dat eenmalig een beetje stikstofdepositie, die op de langere termijn niets voorstelt. Soms zou nieuwbouw van een stal of een windmolen zelfs een veelvoud aan stikstofdepositie in de toekomst voorkomen.

Helaas, in november 2021 boort de Raad van State ook dit laatste restje gezond verstand in de stikstofregelgeving resoluut de grond in: opnieuw op aangeven van Vollenbroek verwerpen ze de Bouw- en Sloopvrijstelling. De raadsheren weigeren

het verschil tussen incidenteel en structureel te erkennen.

Na corona wordt 'stikstof' een heet hangijzer in de Haagse politiek. Op vegetarisch links (D66, GroenLinks, PvdD) beseft men dat dit een perfecte stok is om de hond te slaan: ze wilden altijd al de moderne landbouw, en dan met name de veeteelt, het land uitjagen, en de overschrijdingen van de KDW bieden daartoe een prachtige kans.

Bij D66 verbeeldt Tjeerd de Groot zich dat hij de Che Guevara van de landbouwrevolutie is. Volgens hem 'kan de natuur geen dag meer wachten' en moet minstens de helft van de veeteelt acuut verdwijnen. Anderen op die politieke vleugel spreken van 'het decimeren van de veeteelt' om de natuur te redden. Gedwongen onteigening van duizenden boerenbedrijven dreigt.

Eind februari 2023: De Stikstoffuik

Voor het eerst opent een populair-wetenschappelijk boek voor een breed publiek frontaal de aanval op het heersende narratief over stikstof:

- De natuur staat niet op omvallen. Integendeel, met het overgrote merendeel van de natuur in Nederland gaat het goed tot prima.
- De stikstofuitstoot en – depositie zijn de afgelopen decennia al met een factor drie teruggedrongen.
- Overschrijding van de KDW heeft niets met het welzijn van mensen te maken.
- Stikstof is vooral nadelig voor gefabriceerde wensnatuur van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.
- Dit moet allemaal niet van Europa.
- Dit moet allemaal niet van 'de wetenschap', maar van de eco-lobby. Er is geen wetenschappelijke onderbouwing voor de 0,07 gram; die komt slechts overeen met het maximale aantal – betekenisloze – cijfers achter de komma dat Aerius kan produceren. Ook de jaartallen voor de onhaalbare stikstofdoelen – 2025, 2030 en 2035 – volgen niet uit 'de wetenschap', maar zijn politieke keuzes.

Het boek bestormde de bestsellerlijst en stond daar wekenlang op nummer 1. Politici stonden er in de Tweede Kamer mee te zwaaien naar stikstofminister Christianne van der Wal. Vegetarisch links en hun fellow-travellers in de media waren woedend. Alle 'kwaliteitskranten' ruimden er hele pagina's voor in om het boek af te branden. Joop.nl en Follow the Money trokken van leer tegen dit door een

Big Agro-fascist geschreven pamflet. Sommige 'betere boekhandels' verbanden het uit hun winkel, en weigerden zelfs het voor klanten te bestellen.

Mei 2023. Natuur anno 2023: vallen of opstaan?

In de modellenwerkelijkheid die het heersende narratief overeind moet houden, gaat het zeer slecht met de Nederlandse natuur. Dat blijkt ook uit de zogeheten Natuurdoelanalyses. Gepensioneerd milieuonderzoeker Henri Prins deed onbetaald monnikenwerk door de daadwerkelijke verspreiding van meer dan 500 planten- en diersoorten te turven. Hij constateert dat vrijwel al die soorten stabiel zijn of toenemen. In de vermeende stikstofhel Nederland doen de stikstofgevoelige soorten het zelfs nog beter dan de stikstofminnende soorten! Prins' werk wordt door niet-gepensioneerde ecologen verdacht gemaakt, door de media genegeerd en heeft dus nul invloed op politiek en beleid.

17 juni 2023. Het begrip 'piekbelaster' is onzinnig en schadelijk

De 'piekbelaster' is een bijna mythische figuur in het heersende narratief. Nederland zou vooral een stikstofhel zijn door een relatief klein aantal zeer grote vervuilers in de landbouw. Adviseur Remkes

wilde 500 van die piekbelasters uitkopen om Nederland van het stikstofslot te halen, Van der Wal zette in op 3000 – al of niet onder dwang. Simpele rekensommen op basis van gegevens van het RIVM laten al zien dat om de stikstofdoelen te halen, tienduizenden 'piekbelasters' zouden moeten worden onteigend. Daar is niks 'piek' meer aan.

7 Juli 2023: Het kabinet Rutte IV valt.

Niet primair over stikstof, maar de stagnatie op dat onderwerp draagt bij aan de terminale lamlendigheid van dit kabinet. Even gloort er hoop dat een van coalitiedwang bevrijde Kamermeerderheid nu tenminste het ridicule 'vogelpoepje' gaat afschaffen, zodat tenminste de bouw van het stikstofslot af kan. Zelfs dat blijkt te hoog gegrepen.

6 september 2023: De KDW's worden verder aangescherpt

Hoewel de oude KDW's al onhaalbaar zijn zonder de Nederlandse landbouw en industrie te decimeren, vinden biologen het nodig om de teugels toch nog wat strakker aan te halen. Dat gaat de natuur niets helpen, maar wel nog meer boeren de kop kosten, als de eco-lobby zijn zin krijgt.

3 februari 2024: Desinformatie door de Ecologische Autoriteit

De Ecologische Autoriteit is een door Van der Wal in 2022 ingestelde adviesraad die volledig gecommitteerd is aan het heersende narratief: het gaat heel slecht met de natuur, door stikstof.

Alleen door rigoureus de stikstofdoelen na te streven, ontstaat er weer 'perspectief': 'Perspectief op herstel van een goede milieukwaliteit, die niet alleen bijdraagt aan de natuur, maar ook aan de gezondheid van de mens.' Dit is het kwalijkste stuk desinformatie over het stikstofprobleem in Nederland: dat het een volksgezondheidsprobleem zou zijn. Mensen hebben begrijpelijkerwijs heel veel (belasting)geld over voor de gezondheid van hun medemens, maar aanzienlijk minder voor beschermde natuur. Dat weet de sector ook. Dus moet het stikstofprobleem worden verkocht als een bedreiging van onze gezondheid.

2 juli 2024: Kabinet-Schoof treedt aan

Je zal maar BBB-minister van Landbouw zijn in het kabinet-Schoof. Elke vorm van verdachtmaking en *ad hominem* is geoorloofd in de media, elke vorm van traineren en saboteren in de politiek idem. En dan na krap een jaar triomfantelijk roepen dat Femke Wiersma 'niets voor elkaar krijgt'. Wiersma zette alles op alles om tenminste het elke ratio en redelijkheid tartende vogelpoepje van tafel te krijgen, en dat te vervangen door een rekenkundige ondergrens van 14 gram. Nog steeds ruim twintig keer lager dan in Duitsland, maar genoeg om de bouw en allerlei innovatie van het slot te krijgen.

18 december 2024: De Raad van State verbiedt intern salderen

Tot dan toe kon een project dat enerzijds leidde tot extra stikstofdepositie, maar anderzijds juist stikstofdepositie reduceerde, die twee tegen elkaar wegstrepen om de netto depositie te bepalen. Als die netto nul of negatief was, was geen vergunning nodig. Ook van dit laatste restje redelijkheid wil de Raad van State af: de beoordeling voor vergunningsplicht moet vanaf nu gebeuren zonder met mogelijke saldering rekening te houden.

Zo wordt steeds duidelijker, dat de Raad van State zichzelf bewust op ramkoers legt met zowat de hele maatschappij om de rigide stikstofregels overeind te houden. De 0,07 gram (het vogelpoepje) ontbeert elke wetenschappelijke onderbouwing, maar dient als collectieve straf voor de samenleving omdat de Raad van State vindt dat de overheid niet genoeg doet om stikstof nog verder te reduceren.

25 januari 2025: Rechtbank Den Haag geeft Greenpeace douceurtje van 10 miljoen

De rechtbank in Den Haag dacht: wat de Raad van State kan, kunnen wij ook – ons met de inhoud van politiek beleid bemoeien. In een door Greenpeace aangespannen zaak 'beveelt' de rechtbank dat het kabinet-Schoof de stikstofdoelen voor 2030 en 2035 moet halen. Dat is een volledig overbodig bevel, want dat staat al in de wet. Het enige verschil is, dat hier nu een dwangsom van 10 miljoen euro voor Greenpeace aan vast zit.

Daarmee wordt Greenpeace rijkelijk beloond voor het aanleveren van een paar door hen betaalde rapporten over stikstof die de rechtbank als bewijsmateriaal gebruikte om tot dit vonnis te komen, waarin ze het kabinet-Schoof bestraffend toespreekt over zijn landbouwbeleid. Tekenend voor hoe de milieubeweging en onze 'onafhankelijke' rechtspraak bij elkaar op schoot zitten.

September 2025: Het verraad van de VVD

Vlak voor de nieuwe verkiezingen stemt de VVD, coalitiepartner van BBB in het demissionaire kabinet Schoof, tegen het invoeren van de 1 mol (14 gram) als

rekenkundige ondergrens in Aerius. Want ‘zorgen over de juridische houdbaarheid’. Met andere woorden: ze onderwerpen zich bij voorbaat aan de Raad van State. Dat betekent weer minstens een jaar totale stagnatie op het onderwerp stikstof. De bouw kan niet van het slot, talloze vergunningen kunnen nog langer niet verleend worden.

Daarmee staan alle ingrediënten voor *Groundhog Day* klaar: het vogelpoepje blokkeert nog steeds alles, de stikstofdoelen zijn nog steeds heilig, op stikstof is weer een jaar lang niets bereikt, behalve dat rechters de duimschroeven van het heersende narratief nog wat verder aangedraaid hebben.

Wat is ‘geborgd’?

Maar heeft het verse kabinet-Jetten dan niet allerlei nieuwe initiatieven op stikstof aangekondigd? Inderdaad staan in het coalitieakkoord een aantal algemeen geformuleerde voornemens. Maar opnieuw willen ze juridisch afdwingbare percentages stikstofreductie per 2030 en 2035 in de wet vastleggen. En pas als die gehaald worden, is er een kans dat Nederland van het stikstofslot mag: ‘Bij een gebleken geborgd reductiepakket wordt zo snel mogelijk een juridisch houdbare, rekenkundige ondergrens ingevoerd.’

Het gaat dus nog jaren duren voor die 1 mol van Wiersma wordt ingevoerd. Want eerst moet er een ‘geborgd reductiepakket’ zijn. Wat is ‘geborgd’? Hoe kan je voor 2030 en 2035 met zekerheid een reductiepercentage voorspellen waar de hele maatschappij aan mee moet werken? Dat lukt zelfs in Noord-Korea niet. Waar dat op neerkomt, is dat de Raad van State je verhaal moet geloven, en dan pas gaan ze het afschaffen van het vogelpoepje niet langer blokkeren.

Maar eigenlijk geloof ik niet eens dat het kabinet-Jetten dit echt gaat proberen. Dit kabinet zal bijna automatisch meerderheden gaan zoeken over vegetarisch links, dat nooit akkoord zal gaan met een redelijke, pragmatische 1 mol. Althans niet zolang we nog een serieus te nemen landbouw en veeteelt in Nederland hebben.

En dan is er nog D66

Trouwens, ook in D66 houden zich nog de stikstofzeloten schuil die er ten tijde van het kabinet Rutte IV de dienst uitmaakten. We zien nu al dat D66 in de Eerste Kamer tegen de asielwetten stemt waar D66 in het coalitieakkoord voor getekend

had. Het is toch wel heel lastig om hier geen complottheorie op los te laten: had Jetten werkelijk geen vermoeden dat dit zou gebeuren toen hij zijn handtekening onder dat akkoord zette?

Net zo kan D66 in de Eerste Kamer op allerlei manieren op de rem gaan trappen wat betreft stikstof. En tot overmaat van ramp zou het zomaar kunnen, dat de meest bekrompen en intolerante stikstofzeloot van allemaal, Tjeerd de Groot, minister van Landbouw wordt.

Arnout Jaspers *is auteur van de bestseller 'De stikstoffuik. Politici in de ban van de ecolobby'. Het boek is verschenen bij Uitgeverij Blauwburgwal en is* ***HIER*** *te bestellen.*

Wynia's Week bestaat officieel 7 jaar! *Met dank aan alle auteurs, donateurs en alle andere lezers, kijkers en supporters.* ***Op naar de volgende 7 jaar!***
www.wyniasweek.nl/doneren